

Gonchar, M. "Vozobnovliaemaia energetika Ukrainy: Zolushka ili Feia?" [Renewable energy in Ukraine: Cinderella or Fairy?]. http://zu.ua/ECONOMICS/vozobnovlyaemaia-energetikaukrain_y_zoluchka_ili_feia-106444.html

Ivanov, E. A. "Slantsevyy gaz i natsionalnye interesy SShA" [Shale Gas and U.S. national interests.]. *SShA – Kanada: ekonomika-politika-kultura*, no. 7 (2013): 67-80.

Klinov, V. "Mirovaia ekonomika: prognoz do 2050 g." [The World Economy: Forecast till 2050]. *Voprosy ekonomiki*, no. 5 (2008): 62-79.

Korneev, A. V. *Po raznye storony okeana: SShA – Yaponiia: borba za prirodnye resursy Tikhogo okeana* [On opposite sides of the ocean: U.S. – Japan: the struggle for natural resources of the Pacific Ocean.]. Moscow: Mysl, 1985.

Korneev, A. V. "Amerikanskiy variant energeticheskogo balansa budushchego" [The American version of the energy balance

of the future]. *SShA – Kanada: ekonomika, politika, kultura*, no. 6 (2012): 68-78.

Kuzyk, B. N., and Yakovets, Yu. V. *Globalnaia energoekologicheskaya revoliutsiia KhKhI veka* [Global Energy revolution of the XXI century]. Moscow: Institut ekonomicheskikh strategiy, 2007.

[Legal Act of Ukraine] (2008). <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

[Legal Act of Ukraine] (2009). <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

Tendentsii zmin planetarnoho klimatu ta ikh mozhlyvoho vplyvu na osnovni sektory ukrainskoi ekonomiky [Trends in the global climate and its possible impact on key sectors of the Ukrainian economy]. Kyiv: Lohos, 2012.

УДК 339.94:33(477)

ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

БОЛГАРОВА Н. К., ПАНЕВНИК Т. М.

УДК 339.94:33(477)

Болгарова Н. К., Паневник Т. М. Транснаціоналізаційні процеси в економіці України

У статті розглянуто основні процеси транснаціоналізації економіки України, визначено особливості транснаціонального виробництва та висвітлено окремі теоретичні аспекти цих питань. Наведено основні етапи теоретичного осмислення діяльності транснаціональних корпорацій, особливості теорії конкурентних переваг ТНК, виокремлено основні з них. Зроблено аналіз потоків прямих іноземних інвестицій в економіку України. Наведено розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами, регіонами-реципієнтами, видами економічної діяльності. Проведено огляд та аналіз сучасного стану транснаціональних корпорацій іноземного походження на українському ринку. Розглянуто функціонування вітчизняних ТНК в Україні та основні тенденції входження українських компаній у світовий простір, а також визначено напрямки подальшого розвитку цих явищ. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є визначення ступеню транснаціоналізаційних процесів в економіці України та визначення позитивного ефекту, зокрема, синергії від інтеграції та глобалізації.

Ключові слова: транснаціоналізація, трансформація економіки, транснаціональні корпорації, транснаціональна економіка, глобалізація виробництва, економіка, прями іноземні інвестиції.

Рис.: 5. **Бібл.:** 15.

Болгарова Наталя Костянтинівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії, Національний університет біоресурсів і природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15., Київ, 03041, Україна)

E-mail: bolgarovva@gmail.com

Паневник Тетяна Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: panevnik@rambler.ru

УДК 339.94:33(477)

UDC 339.94:33(477)

Болгарова Н. К., Паневник Т. М. Транснационализационные процессы в экономике Украины

В статье рассмотрены основные процессы транснационализации экономики Украины, определены особенности транснационального производства и освещены отдельные теоретические аспекты этих вопросов. Приведены основные этапы теоретического осмысления деятельности транснациональных корпораций, особенности теории конкурентных преимуществ ТНК, выделены основные из них. Сделан анализ потоков прямых иностранных инвестиций в экономику Украины. Показано распределение прямых иностранных инвестиций в Украину по основным странам-инвесторам, регионам-реципиентам, видам экономической деятельности. Проведен обзор и анализ современного состояния транснациональных корпораций иностранного происхождения на украинском рынке. Рассмотрены функционирование отечественных ТНК в Украине и основные тенденции входжения украинских компаний в мировое пространство, а также определены направления дальнейшего развития этих явлений. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении являются определение степени транснационализационных процессов в экономике Украины и определение положительного эффекта, в частности, синергии от интеграции и глобализации.

Ключевые слова: транснационализация, трансформация экономики, транснациональные корпорации, транснациональная экономика, глобализация производства, экономика, прямые иностранные инвестиции.

Рис.: 5. **Библ.:** 15.

Болгарова Наталья Константиновна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономической теории, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (ул. Героев Оборони, 15., Киев, 03041, Украина)

E-mail: bolgarovva@gmail.com

Паневник Татьяна Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики предприятия, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (ул. Карпатская, 15, Ивано-Франковск, 76018, Украина)

E-mail: panevnik@rambler.ru

Bolharova N. K., Panevnyk T. M. Trans-Nationalisation Processes in the Ukrainian Economy

The article considers main processes of trans-nationalisation of Ukrainian economy, identifies specific features of trans-national production and explains some theoretical aspects of these issues. It provides main stages of theoretical comprehension of activity of trans-national corporations (TNC), specific features of the theory of competitive advantages of TNC and specifies the basic ones of them. The article conducts analysis of flows of direct foreign investments into the Ukrainian economy. It shows distribution of direct foreign investments into Ukraine by main countries-investors, regions-recipients and types of economic activity. It conducts review and analysis of the modern state of trans-national corporations of foreign origin in the Ukrainian market. It considers functioning of domestic TNC in Ukraine and main tendencies of entering of Ukrainian companies into the world environment and also identifies directions of further development of these phenomena. Prospects of further studies in this direction are identification of the degree of trans-nationalisation processes in the Ukrainian economy and identification of the positive effect, in particular, synergy from integration and globalisation.

Key words: trans-nationalisation, transformation of economy, trans-national corporations, trans-national economy, globalisation of production, economy, direct foreign investments.

Pic.: 5. **Bibl.:** 15.

Bolharova Natalya K. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Theory, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (vul. Geroyiv Oborony, 15., Kyiv, 03041, Ukraine)

E-mail: bolgarovva@gmail.com

Panevnyk Tetyana M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics Business, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (vul. Karpatska, 15, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

E-mail: panevnik@rambler.ru

Розвиток сучасної економічної системи на основі активізації глобалізаційних процесів спонукає бізнес-середовище України до все активнішої адаптації до трансформаційних процесів шляхом формування транснаціональних корпорацій (ТНК) – потужних корпоративних інтеграційних структур, діяльність яких не обмежується певними територіальними та національними рамками. Збільшення масштабів бізнесу, формування компаній, які спроможні ефективно функціонувати та конкурувати з найбільшими світовими корпораціями, зумовлює актуалізацію питання транснаціоналізаційних процесів в економіці України.

Теоретичним і методологічним засадам функціонування транснаціональних корпорацій, їх економічному механізму, пріоритетам і проблем розвитку в умовах глобалізації та впливу на національні економічні системи присвячено низку праць зарубіжних і вітчизняних вчених: І. Гладій, В. Карпенко, В. Рокоча, І. Сорока, Д. Лук'яненко, Ю. Макогон, А. Булатов, В. Самофалов, Б. Бойко, І. Фішер, Дж. Даннінг, П. Дракер, Л. Девіс та ін. Разом з тим постає необхідність поглибленого вивчення транснаціоналізаційних процесів вітчизняної економіки, а також визначення напрямків подальшого розвитку діяльності ТНК в Україні.

Метою статті є дослідження сучасного етапу та перспектив розвитку транснаціоналізаційних процесів в економіці України на основі аналізу входження найбільших світових ТНК у вітчизняний економічний простір шляхом прямих іноземних інвестицій та визначення пріоритетів і можливостей подальшої транснаціоналізації українського бізнесу.

Економізація сучасного суспільного життя зумовлює трансформацію світового економічного простору, головним чинником якої є процес транснаціоналізації, що викликає якісні зміни у світовій економіці, пов'язані зі збільшенням кількості ТНК та активізацією їх діяльності.

За визначенням О. І. Рокочі транснаціоналізація являє собою процес посилення світової інтеграції в результаті глобальних операцій ТНК [10]. Транснаціоналізація є процесом розвитку інтернаціоналізації економіки, в основі якого є не окремі комерційні угоди, а довготермінові виробничі зв'язки, що виникають в результаті діяльності ТНК.

Для транснаціоналізації виробництва як системи характерні:

- ✦ наявність розгалужених вертикальних і горизонтальних гнучких зв'язків між елементами системи: виробничими, торгово-комерційними підприємствами, кредитно-фінансовими установами;
- ✦ поява нових інтегративних властивостей системи (синергетичних ефектів від спільного функціонування);
- ✦ постійні перетворення внутрішньої структури під впливом зовнішнього середовища.

Тобто транснаціональні утворення належать до типу відкритих складних економічних систем, оскільки існують зв'язки з іншими економічними системами, зумовлюють процес самоорганізації та стійких механізмів адаптації до зовнішніх умов, що змінюються.

Серед якісних характеристик, що створюють велику стійкість транснаціонального виробництва, можна виділити:

- ✦ наявність інтернаціональної виробничої структури, що ґрунтується на розвинутому поділі праці між підрозділами, розташованими в різних країнах;
- ✦ здійснення централізованої фінансової політики в рамках транснаціонального формування;

- ✦ проведення єдиної науково-технічної політики;
- ✦ використання єдиного організаційно-інформаційного механізму вироблення стратегічних рішень і координації діяльності ланок транснаціонального формування;
- ✦ контроль над акціонерним капіталом [4].

Таким чином, система транснаціонального виробництва має єдину виробничо-технологічну, організаційно-інформаційну, соціально-економічну основу, що відносно не залежить від параметрів ефективності локальних сегментів (національних економік, де розташовані окремі структурні підрозділи).

Без вивчення діяльності ТНК неможливо правильно оцінити і прогнозувати розвиток економічних процесів у економіці будь-якої країни, в тому числі й в Україні. Теоретичне осмислення розвитку транснаціональних корпорацій почалось ще в 30-х роках ХХ століття з досліджень Д. Вільямса та М. Бая. Однак справжнього наукового розвитку питання транснаціоналізації економіки отримало в 60 – 80-х роках ХХ ст. Саме у цей час формуються основні теоретичні концепції діяльності ТНК, обґрунтовуються причини їх виникнення та поширення ТНК.

У 1960-ті роки, досліджуючи причини конкурентних переваг ТНК перед іншими фірмами та динамічного нарощування обсягів зарубіжного виробництва американськими ТНК, С. Хаймер сприяв формуванню нового напрямку загальної теорії транснаціоналізації – теорії чинників конкурентних переваг ТНК [4].

Іншими теоріями в розвитку цього напрямку стали: теорія «захисного інвестування» С. Хаймера; теорія «олігополістичного захисту» Ніккербоккера; технологічна концепція Д. Гелбрейта; теорія «вибору конкурентної стратегії фірми», авторами якої стали українські вчені О. І. Рогач та О. І. Шнирков.

На думку англійського економіста Дж. Даннінга, усі існуючі теорії транснаціоналізації дають лише часткове пояснення цього феномену, ним була запропонована еkleктична теорія, яка поєднує, з одного боку, напрям теорій, які стосуються конкурентних переваг ТНК, а з іншого – напрям теорій, які досліджують мотивацію ТНК до зарубіжної інвестиційної діяльності та форми їх виходу на зарубіжні ринки, а також теорії розташування [15]. Згідно з еkleктичною теорією обсяг зарубіжної діяльності ТНК залежить від:

- ✦ рівня та видів конкурентних переваг, пов'язаних із володінням ТНК;
- ✦ можливості поєднання цих переваг із немобільними факторами виробництва у країнах, де відбувається розташування діяльності ТНК;
- ✦ поєднання переваг володіння та розташування з активами, які отримує ТНК, завдяки створенню свого інтернального ринку.

Дослідження вчених із різних наукових шкіл дозволили сформувати основні чинники появи транснаціональних корпорацій:

- ✦ отримання дешевих або якісних факторів виробництва;
- ✦ вихід на нові ринки збуту;
- ✦ зниження рівня конкуренції;
- ✦ зниження витрат виробництва;
- ✦ підвищення конкурентоспроможності [1].

Процес транснаціоналізації, що характеризується посиленням взаємозв'язку і взаємозалежності суб'єктів світо-

вої економічної системи в результаті глобальних операцій ТНК, сьогодні досяг планетарних масштабів. ТНК перетворились на головну силу ринкового виробництва й міжнародного поділу праці, на домінуючий чинник світової економіки та міжнародних економічних відносин. Дослідження зарубіжних і вітчизняних літературних джерел з питання транснаціоналізації господарства показало такі переваги перетворення фірм у ТНК:

- ✦ використання усіх можливих ресурсів інших країн для досягнення мети діяльності;
- ✦ уникнення митних бар'єрів і проникнення на важкодоступні ринки;
- ✦ зникнення внутрішньої обмеженості ринку країни базування;
- ✦ зростання розміру підприємства та максимізація прибутку;
- ✦ отримання дешевих і якісних ресурсів;
- ✦ вибір оптимального рівня оподаткування тощо [9].

Розглянемо динаміку поширення ідей транснаціоналізації в українському просторі з точки зору залучення необхідного для розвитку капіталу.

Про особливості транснаціоналізаційних процесів в Україні свідчить динаміка ПІІ (прямі іноземні інвестиції), адже на сьогодні ТНК є одним з основних українських інвесторів, а механізм прямих іноземних інвестицій дозволяє ТНК здійснювати глобальну експансію.

Структура й динаміка інвестицій свідчить про орієнтацію більшості іноземних інвесторів на отримання швидкого прибутку. ТНК здійснюють свою діяльність на території приймаючої країни за допомогою своїх дочірніх підприємств та філій. В Україні зафіксовано близько 7 тис. філій іноземних ТНК, тоді як у світі їх загалом приблизно 810 000, тобто лише 0,8% від загальної кількості філій ТНК [14].

Окремі вітчизняні та зарубіжні дослідники, а також міжнародні організації спробували підрахувати потенціал України в залученні прямих іноземних інвестицій. За різними оцінками щорічна потреба України в інвестиціях сягає 100 – 120 млрд дол. США [2]. З огляду на існуючі розміри прямих іноземних інвестицій в економіку України бачимо (рис. 1), що, не зважаючи на суттєве збільшення їх обсягів, Україна відчуває значний дефіцит інвестицій.

За даними Держкомстату України [7] у I півріччі 2013 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 2614,9 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного ка-

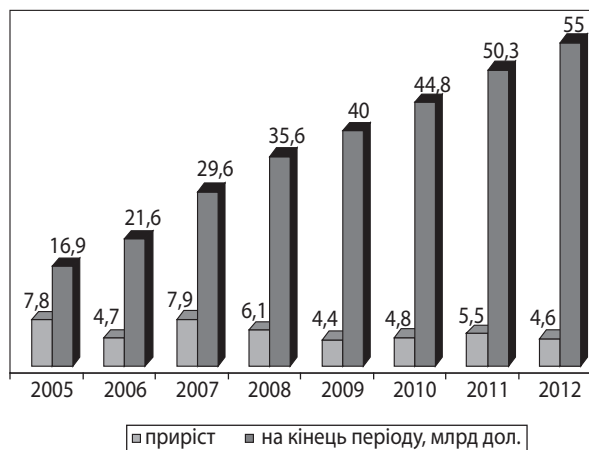


Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій, млрд дол. США [6]

піталу). Обсяг привнесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 1 липня 2013 р. на 0,4% більше обсягів інвестицій на початок 2013 р., і в розрахунку на одну особу населення складає 1218,1 дол. З країн ЄС привнесено 77,4% загального обсягу акціонерного капіталу, із країн США – 7,9%, з інших країн світу – 14,7%.

Основними країнами-інвесторами традиційно є: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит.), Франція, Швеція та Швейцарія (рис. 2).

У цілому на десятку основних країн-інвесторів припадає понад 82% загального обсягу прямих інвестицій. Разом з тим, якщо за період 2008 – 2012 рр. з Кіпру обсяги прямих іноземних інвестицій збільшилися на 10,2 п. п. у загальній структурі інвестицій, то Німеччина скоротила обсяги інвестування на 6,3 п. п.

Незадовільна диверсифікація джерел залучення прямих іноземних інвестицій в Україну по країнах-інвесторах може бути ризиком залежності економіки України від політики кількох країн – основних інвесторів.

Спостерігається також непропорційний розподіл обсягів залучення інвестицій у регіони України (рис. 3).

До восьми регіонів: Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Львівської, Одеської, Запорізької областей, Автономної Республіки Крим і до м. Київ надходить найбільше інвестицій – 87,9 відсотка всіх залучених прямих іноземних інвестицій. На сьогодні ці регіони є економічно розвинутими та найбільш привабливими для іноземних інвесторів. Таке спрямування прямих іноземних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів і посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

Більшість ТНК іноземного походження, які представлені на українському ринку, спеціалізуються на харчовій промисловості та торгівлі. Великі ж промислові концерни, як, наприклад, Westinghouse, Exxon Mobil, на українському ринку відсутні. Винятком є лише Mittal Steel. Для ТНК із країн Європейського Союзу та США найбільш привабливими є:

- ✦ *українська харчова промисловість*: у харчовій індустрії світу лідирують швейцарська компанія Nestle, бельгійська ABInBev, американські Kraft foods та Coca-Cola Company, англо-голландська Unilever;
- ✦ *підприємства торгівлі*: на український ринок вже зайшли Wal-Mart Stores, Carrefour SA, McDonalds Corporation;
- ✦ *фінансовий сектор*: найкрупнішим представником світових ТНК тут є Райффайзен Інтернаціональ Банк-Холдинг АГ;
- ✦ *фармацевтика*: відомими в Україні є німецькі BASF SE та Bayer AG [12].

Як бачимо, іноземні компанії не прагнуть вкладати кошти у високотехнологічні галузі, а більшість інвестицій спрямовують на торгівлю, переробну промисловість, нерухомість та будівництво.

Загалом, інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Так, на підприємствах промисловості зосереджено 30,8% загального обсягу прямих інвестицій в Україну, у фінансових установах – 29,1% (рис. 4).

До причин, які демотивують закордонних інвесторів вкладати капітал у діяльність українських підприємств, належать:

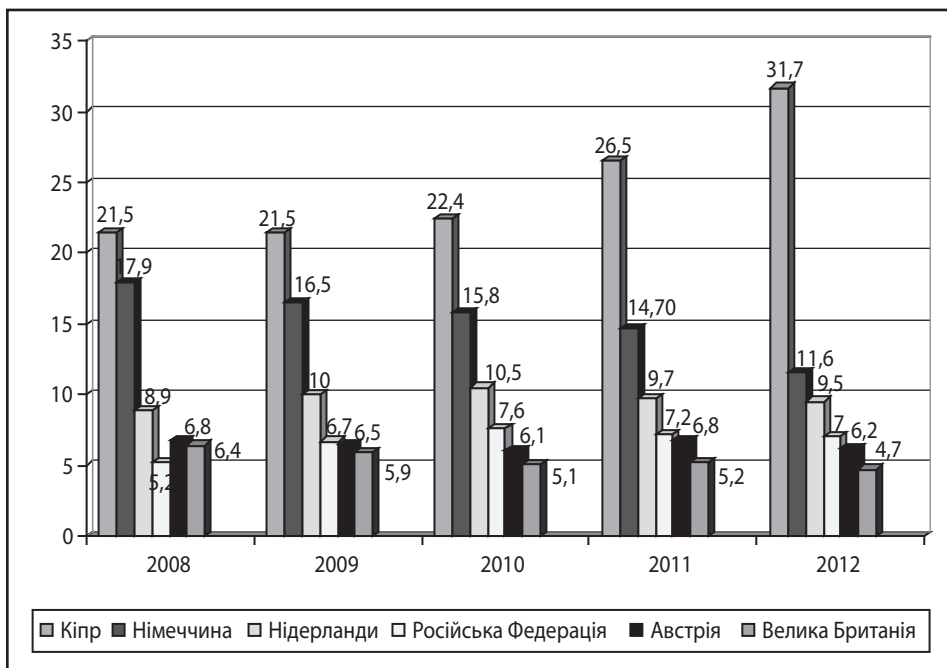


Рис. 2. Розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами (у % до загального обсягу) [7]

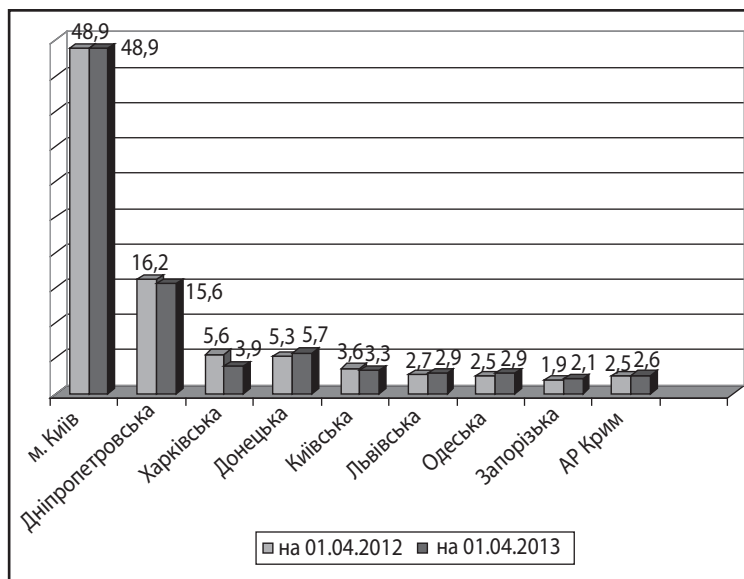


Рис. 3. Розподіл залучених прямих іноземних інвестицій за основними регіонами-реципієнтами інвестицій України (у % до загального обсягу) [6]

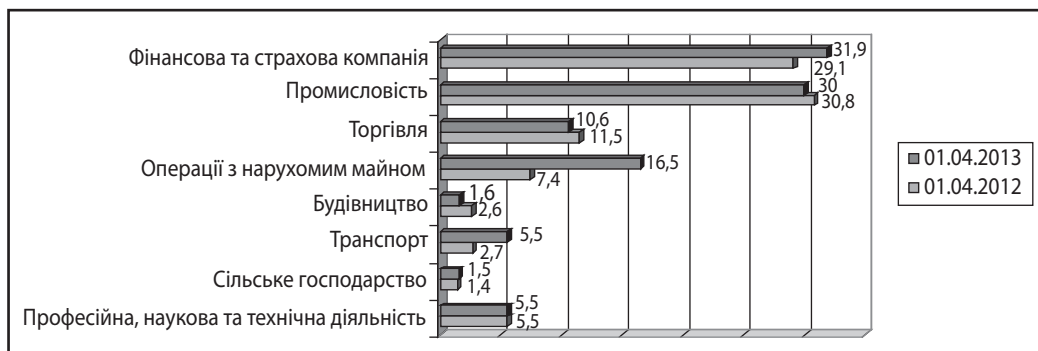


Рис. 4. Розподіл прямих іноземних інвестицій за основними видами економічної діяльності (у % до загального обсягу інвестування) [6]

- ✦ нестабільний політичний стан;
- ✦ можливість неоднозначного трактування законів і правових норм;
- ✦ складність адміністрування податків;
- ✦ технічне регулювання (сертифікація та стандартизація), тощо.

Останні роки українські компанії все активніше здійснюють транснаціоналізацію своїх операцій. Їх діяльність виходить за межі національної економіки, вже не обмежуючись збільшенням обсягів експортно-імпорتنних операцій, а перетворюючись на повноцінні транснаціональні корпорації. До найбільших ТНК в Україні відносять: «УкрАВТО», «Індустріальний Союз Донбасу» (ІСД), «ROSHEN», «Систем Кепітал Менеджмент» (СКМ), «Граніт», «Шаркон», «Кераміст» та інші.

Одна з найбільших – це автомобільна транснаціональна компанія «УкрАВТО». Вона – найбільший виробник, дистриб'ютор і сервісний постачальник в Україні. До складу компанії відносять: два заводи з виробництва автомобілів в Україні і два в Польщі, 10 заводів з виробництва комплектуючих в Україні та 12 – у сусідній Польщі, 414 сервісних центрів, 476 автосалонів і пунктів продажу. У 2012 р. обсяг ринку виріс на 10% у порівнянні з минулим роком і склав 218,7 тис. легкових автомобілів, при цьому випуск транспортних засобів компанією скоротився на 3,3%. Але, не зважаючи на це, чистий прибуток компанії в минулому році сягнув 182,066 млн грн, тобто зростання відбулося на 42% [11].

Компанія «Рошен» має виробничі потужності у трьох країнах, а продукція представлена більше ніж в 11 країнах світу. Це одна з найбільших корпорацій з виробництва солодощів у світі (за версією Candy Industry Top 100 – 18 місце в світі), щорічне виробництво 450 тис. тонн продукції. За підсумками 2012 р. чистий прибуток компанії скоротився, хоча вартість активів збільшилась на 69,2% і становила близько 2,2 млрд грн [3].

ІСД – це металургійна корпорація, що була заснована в 1995 р. До її складу входять 5 найбільших металургійних активів і 10 менших комбінатів і заводів в Україні, Угорщині та Польщі. Міжнародна команда «Індустріального Союзу Донбасу» нараховує близько 40 тис. працівників [8].

«Систем Кепітал Менеджмент» – українська багатогалузева група, що включає більше 100 підприємств у сфері металургії, енергетики, фінансів, телекомунікації, медіа та інших секторів економіки. Географічний діапазон компанії включає Україну, Росію, США, Італію, Великобританію, Швейцарію та Болгарію. У корпорації працює близько 300 тис. осіб, а активи компанії на 2012 р. склали близько 28,5 млрд дол. [3].

За Рейтингом Forbes визначено 200 найбільших приватних компаній України. Закономірним є те, що приблизно 10% рейтингу оновлюється завдяки появі молодих компаній, для більшості яких місце звільнилося через триваючу консолідацію великих ринків. Наприклад, група ДТЕК, що займає другу позицію (у 2012 р. вперше придбано вугільні активи за межами України – до складу ДТЕК увійшли ОАО «Шахтоуправление «Обуховская», ОАО «Донской антрацит» та ООО «Сулинантрацит», які розташовані в Російській Федерації).

У результаті аналізу діяльності ТНК в Україні визначено найбільш привабливі для інвестування галузі економіки. Їх питома вага представлена на рис. 5.

Серед об'єктивних проблем, які існують в Україні щодо розширення діяльності ТНК, можна назвати такі [5]:

- ✦ нерозвинутість ринкової інфраструктури;
- ✦ нестабільність фінансово-кредитної системи, курсу національної валюти;
- ✦ обмежена зовнішня орієнтація бізнесу з невеликими розмірами бізнес-груп;
- ✦ наздоганяючий характер науково-технологічної діяльності, інноваційної складової господарювання;
- ✦ криза високотехнологічних галузей економіки тощо.



Рис. 5. Рейтинг інвестиційної привабливості галузей економіки України [9]

Отже, основою подальшого розвитку транснаціоналізаційних процесів в Україні є створення передумов для реалізації потенціалу транснаціоналізації власних підприємств і галузей економіки країни залежно від видів стратегій, що впроваджуються, з обов'язковим дотриманням принципів економічної безпеки країни. Цей процес повинен ґрунтуватися на застосуванні справедливого і недискримінаційного режиму для компаній як вітчизняного, так і зарубіжного походження; стимулюванні ТНК до реалізації переважно інвестиційних стратегій, орієнтованих на розвиток інноваційного виробництва з урахуванням принципів соціальної відповідальності.

ВИСНОВКИ

Напрями та перспективи розвитку України та транснаціоналізація її економіки вимагають активізації вітчизняних суб'єктів господарювання у світовому процесі транснаціоналізації через залучення прямих іноземних інвестицій з боку світових ТНК і формування транснаціонального характеру бізнесу власних компаній.

Визначальним елементом сучасного етапу розвитку світової економіки є сформований наприкінці ХХ ст. транснаціональний сектор світової економіки.

В економіці України ТНК відіграють важливу роль у формуванні стратегії розвитку національної економічної системи. Саме транснаціоналізація може виступити економічним механізмом, який визначить нові пріоритети суспільного

відтворення, цілі зовнішньоекономічної політики, особливості та умови участі країни в міжнародному поділі праці.

Таким чином, можна зробити висновок, що основою забезпечення розвитку процесів транснаціоналізації економіки є постійна цілеспрямована діяльність зі створення конкурентних переваг провідних галузей національної економіки на зовнішніх і внутрішніх ринках. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Болгарова Н. К. Транснаціональні корпорації в аспекті розвитку глобалізаційних процесів / Н. К. Болгарова, Т. М. Паневник // Ефективна економіка. – 2011. – № 1. – С. 1 – 3 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.economy.nayka.com.ua

2. Гайдуцький І. П. Структурні та інноваційні пріоритети залучення прямих інвестицій у контексті здійснення регуляторних реформ в Україні / І. П. Гайдуцький // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4(118). – С. 47 – 62.

3. Кочетков В. М. Розвиток українських ТНК як фактор росту економіки країни / В. М. Кочетков, О. О. Мусієнко // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2001>

4. Макогон Ю. В. Трансформація процесу транснаціоналізації в умовах зростання невизначеності глобального економічного середовища : монографія / Ю. В. Макогон, Т. В. Орехова, К. В. Лисенко, І. О. Шульга. – Д., 2011. – 652 с.

5. Македон В. В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України / В. В. Македон // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – № 1 (5). Том 1. – С. 250 – 258.

6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]: [www.me.gov.ua/.../Invest_klimat_13_06_2013]

7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

8. О компании «ИСД» // Официальный сайт ISD – 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.isd.com.ua/company/>

9. Поліщук О. В. Роль ТНК у інвестиційних процесах сучасності / О. В. Поліщук, В. В. Цимбал // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – № 214. – С. 57 – 60.

10. Рокоча В. В. Транснаціональні корпорації / В. В. Рокоча, О. В. Плотніков, В. Є. Новицький та ін. – К. : Таксон, 2001. – 304 с.

11. «УкрАВТО» в 2012 г. // Investfunds група Cbonds. Новості. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://investfunds.ua/news/ukravto-v-2012g-uvelichila-chistuyu-pribyl>

12. Шабаліна Л. Аналіз впливу транснаціональних корпорацій на економіку України / Л. Шабаліна, М. Корнейченко. – 2012. – № 3 (117), травень-червень. – С. 59 – 63.

13. Якубовский С. О. Транснациональные корпорации: особенности инвестиционной деятельности / С. О. Якубовский, Ю. Г. Козак, О. В. Савчук. – К. : ЦНЛ, 2006. – 488 с.

14. NationMaster: World Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nationmaster.com>

15. Dunning J. H. The Competitive Advantage of Countries and TNC Activity / J. H. Dunning: a review Article Joht H. Dunning // University of Reafing, UK. – Series B. – 1991. – Vol. 92, № 4. – P. 1 – 46.

REFERENCES

Bolharova, N. K., and Panevnyk, T. M. "Transnatsionalni korporatsii v aspekti rozvytku hlobalizatsiinykh protsesiv" [Multinationals in the aspect of globalization]. www.economy.nayka.com.ua

Dunning, J. H. "The Competitive Advantage of Countries and TNC Activity". *University of Reafing*, vol. 92, no. 4 (1991): 1-46.

Haidutskyi, I. P. "Strukturni ta innovatsiini priorytety zaluchenia priamykh investytsii u konteksti zdiisnennia rehuliatornykh reform v Ukraini" [Structural and innovation priorities for attracting foreign direct investment in the context of regulatory reform in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 4(118) (2011): 47-62.

Kochetkov, V. M., and Musiienko, O. O. "Rozvytok ukrainskykh TNK iak faktor rostu ekonomiky krainy" [The development of Ukrainian TNC as a factor of economic growth of the country]. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2001>

Makedon, V. V. "Format vzaemodii transnatsionalnykh korporatsii ta realnoho sektora natsionalnoi ekonomiky Ukrainy" [The format of the interaction of transnational corporations and the real sector of the economy of Ukraine]. *Biuletyn Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu*, vol. 1, no. 1(5) (2012): 250-258.

Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. www.me.gov.ua/.../Invest_klimat_13_06_2013

Makohon, Yu. V., Oriekhova, T. V., and Lysenko, K. V. *Transformatsiia protsesu transnatsionalizatsii v umovakh zrostannia nevyznachenosti hlobalnoho ekonomichnoho seredovyshcha* [Transforming the process of transnationalization in a growing uncertainty of the global economic environment]. Donetsk, 2011.

"NationMaster: World Statistics" <http://www.nationmaster.com>

"O kompanii «ISD»" [About "ISD"]. *Ofitsialnyy sayt ISD* - 2012. <http://www.isd.com.ua/company/>

Ofitsiynyi sait Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Polishchuk, O. V., and Tsymbal, V. V. "Rol TNK u investytsiinykh protsesakh suchasnosti" [The role of TNCs in the investment process of the present]. *Kultura narodov Prychernomoria*, no. 214 (2011): 57-60.

Rokocha, V. V., Plotnikov, O. V., and Novytskyi, V. Ie. *Transnatsionalni korporatsii* [Multinationals]. Kyiv: Takson, 2001.

Shabalina, L., and Korneichenko, M. "Analiz vplyvu transnatsionalnykh korporatsii na ekonomiku Ukrainy" [Analysis of the impact of transnational corporations on the economy of Ukraine]. *Skhid*, no. 3(117) (2012): 59-63.

"UkrAVTO" v 2012 g. ["UKRAVTO" in 2012]. *Investfunds grupa Cbonds*. *Novosti*. <http://investfunds.ua/news/ukravto-v-2012g-uvelichila-chistuyu-pribyl>

Yakubovskiy, S. O., Kozak, Yu. G., and Savchuk, O. V. *Transnatsionalnye korporatsii: osobennosti investitsionnoy deiatelnosti* [Multinational corporations: the characteristics of investment activity]. Kyiv: TsNL, 2006.